

POGOVOR Z
DR. LÁSZLÓM
GÖNCZEM
STR. 2

DUPLANSKA
OBLEJTNICA
V SOMBOTELI
STR. 5

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 26. marca 2009 ☼ Leto XIX, št. 13

Murski val za Porabje – Porabje za Murski val

Radio Murski val, ali kak ga največkrat spominamo, soboški radio, je vejdrik tista slovenska radijska postaja, stera se v Porabji največ poslušša, vej pa tak vsebinsko kak po geziki je najbolje blüzi našim lidam. Je pa tista radijska postaja tō, stera največ programov pripravla *o naši lidaj pa za naše lidi*. (Vüпам, ka Radio Monošter nede čemerem, ka sam tau geslo od njij vkradnila.)

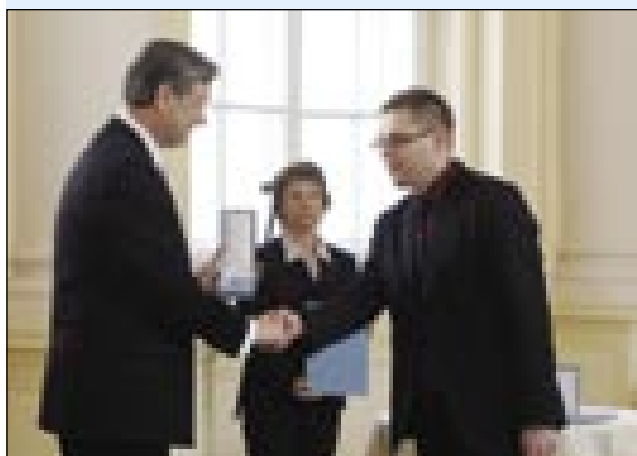
23. marciuša je predsednik R Slovenije Danilo Türk v Ljubljani odlikoval Radio Murski val z Redom za zasluge (Érdemrend). Za tau odlikovanje je predlog dala Zveza Slovencev na Madžarskem.

V Soboti je radio začno delati 1948. leta, tak je Radio Murska Sobota, od 1992. leta Radio Murski val, lani konec leta svetijo svojo petdeseto obletnico.

Sodelavci radia so od 70-i lejt začnili ojtj v Porabje, med Porabske Slovence. S tejm delom, ka bi o Slovencaj pri Rabi več znali v Sloveniji ali bar v Prekmurji, je začno zdaj že pokojni *Jože Šabjan*. Tistoga ipa ojtj v Porabje nej bilau leko delo. Nej je bilau ešče nikši slovenski organizacij, nej družtev. Sodacke, steri so pa že pred vasnicami pazili

Radio Murski val je predsednik R Slovenije Danilo Türk odlikoval z Redom za zasluge za programsko bogato vsebino in sporočilo medsebojnega razumevanja, sožitja med pripadniki madžarske narodnosti v Sloveniji in Porabskimi Slovenci na Madžarskem ter ohranitev narodne zavesti Slovencev v Porabju

Priznanje je prevzel direktor Murskega vala Dejan Fujs

na granico, so vsigdar steli znati, kama dejo novinarji pa zakoj. Tak so

se novinarje največkrat stavljali pri znani držinaj, povejmo na Gorenjom

Seniki pri držinaj Čabai ali Gašpar, na Dolenjom Seniki pri Ireni Barber, v Števanovca pri Krajcar školniki. Lidgé so se tistoga ipa – če rejsan so bole znali slovensko – ešče bole bodjali gunčati. Malo ležejšo delo je emo *Jože Graj*, ka so se na začetki osemdeseti lejt začnili vračati iz Ljubljane pa Sombotela tisti mladi, steri so se tam včili. V varaškom kulturnom daumi je delo slovenski referent tō, tak so se novinarje iz Sobote

dostakrat tam stavili. Na, pa režim (rendszer) je več tō nej tak siguren bijo.

Zadnji dvajsti lejt ojtj v Porabje Silva Eöry, stera gvüšno, ka bole pozna lidi po naši vasnicaj, kak se dostakrat mi poznamo med sebov. Redno prihaja na vse prireditve (tej je zadnje čase precj, ka je organizirajo tak slovenske organizacije – ZSM, DSS – kak veške samouprave družtva), če pa nejga programov, si najde sogovornike gdekoli, na njivaj, travnikaj, v bauti, gostilni, po pauti... Oddaja se je dugo zvala *Doma in onkraj meja*, zdaj go pa že več kak petnajst lejt leko poslušamo kak *Panonske odmeve*. Dapa Radio Murski val o nas Porabski Slovencaj ne guči samo v tej oddaji, liki redno poroča o tom, ka se godi pri nas, v dnevno-informativnij oddajaj, v zvočnom pismi iz Varaša, pa med gosti Nedeljske künje se tō najdejo naši lidgé. Kak so novinarji tega radia »doma« v Porabji, tak si je njini radio tō najšo dom v naši ižaj.

Sodelavcom Murskoga vala čestitamo za odlikovanje.

Marijana Sukič
foto: N. Juhnov

Pogovor z dr. Lászlóm Gönczem, poslancem madžarske narodnosti

AVTOHTONE MANJŠINE NA MADŽARSKEM, TUDI SLOVENCİ, BLIŽJE PARLAMENTU

Odkar je Slovenija samostojna država, imata madžarska in italijanska narodnost ustavno zagotovljena poslanska sedeža v 90-članskem državnem zboru. Prva poslanka prekmurskih Madžarov je do zadnjih volitev bila Mária Pozsonc, na zadnjih volitvah pa je bil za poslanca izvoljen zgodovinar dr. László Göncz, sicer direktor Zavoda za kulturo madžarske narodnosti. László Göncz je tudi avtor pomembnih zgodovinskih knjig in leposlovja. Pogovor za Porabje je nastal bolj po naključju ob 15. marcu, madžarskem državnem prazniku, ko se spominjajo pomembnih dogodkov iz let 1848 in 1849. Zgodovinske dogodke so počastili v vseh prekmurskih občinah, kjer živijo Madžari, osrednja slovesnost pa je tradicionalno bila v Lendavi. László Göncz je tudi član državnozborske Komisije za Slovence v sosednjih državah in po svetu, ki jo vodi Miro Petek, poslanec Slovenske demokratske stranke.

• Zadnje čase ste se kar močno vključili v razprave o položaju Slovencev na Madžarskem. Je to zato, ker ste poslanec prekmurskih Madžarov v državnem zboru in član državnozborske Komisije za Slovence v sosednjih državah in po svetu?

»Že vrsto let se ukvarjam z manjšinsko problematiko. Prvenstveno sem v sedanji vlogi seveda zadolžen za reševanje problematike med prekmurskimi Madžari. Kot zgodovinar in kulturni animator sem se doslej ukvarjal tudi z drugimi manjšinami. Trdim, da je manjšinsko vprašanje tako vprašanje, ki zahteva posebno pozornost. Zanimam se tudi za položaj Porabskih Slovencev, saj gre za nam najbližjo narodnostno skupnost, s katero prekmurski Madžari sodelujemo že vrsto let in se pogovarjamo o reševanju usode ene ali druge manjšine.«

• Položaj Slovencev v Porabju ni dober, zdaj se slabša tudi zaradi resnih gospodarskih razmer na Madžarskem. Nenazadnje, zagotovljen poslanski sedež v parlamentu je v manjši soodvisnosti od denarja kot politične volje, ki je med strankami ni, medtem ko predsednik države dr. László Sólyom poudarja, da je Madžarska dolžna manjšinam zagotoviti zastopstvo

v parlamentu. Vaše mnenje?

»V celoti se strinjam z mnenjem predsednika Lászla Sólyoma. Moram poudariti, da kljub gospodarski recesiji, ki je na Madžarskem bolj pereča kot v Sloveniji, zaznavam nek premik k pozitivnemu tudi v tem kontekstu. Kajti zdaj več ali manj sleherna parlamentarna stranka, tudi tiste, ki doslej temu niso bile naklonjene, postavlja zadevo v ospredje. Ob našem zadnjem obisku v Budimpešti (gre za obisk delegacije državnozborske Komisije za Slovence v sosednjih državah in po svetu, op. avtorja) je predsednik Komisije za človekove pravice in manjšinske zadeve Zoltán Balogh poudaril, da kljub eventuelnemu zmanjšanju števila poslancev v parlamentu (zdaj madžarski parlament šteje 386 poslancev) vidijo realne možnosti, da se vprašanje zastopstva avtohtonih narodnih skupnosti v doglednem času uredi. Ko je govora o avtohtonih manjšinah, potem jih ni trinajst (kot je zdaj uradno priznanih), ampak šest, ker so ostale neke drugačne skupnosti. Zato menim, da ob primeru 6 avtohtonih narodnih skupnosti zadeve lahko izpeljejo, če ne v enem pa vsaj v naslednjih petih letih.«

• Se vam ne zdi, da je med Prekmurjem in Porabjem

premalo sodelovanja, čeprav manjšini povezuje tudi Sporazum o zagotavljanju posebnih pravic prekmurskim Madžarom in Porabskim Slovencem. Sprašujem zato,

Dr. László Göncz drugi z desne na proslavi ob 15. marcu

ker menim, da je kljub različni ravni razvitosti in položaja posamezne manjšine tudi vrsta skupnih točk.

»Menim, da je sodelovanje vedno stvar aktivnosti vodstev in organizacij. V preteklosti je bilo sodelovanje dokaj pestro, potem je nekoliko zamrlo, v zadnjih mesecih se zopet krepi. Nedvomno je sodelovanja še vedno premalo. Narodnostni skupnosti živita v istem prostoru, podobnih geografskih okoliščinah; na eni strani so zadeve nekoliko bolje urejene, ampak se tudi madžarska skupnost ubada s problemi asimilacije in drugimi. Prepričan sem, da prekmurski Madžari in Porabski Slovenci drug drugemu veliko pomagajo, vendar tedaj, ko se za zadeve dogovorijo.«

• Kaj menite o recipročni zaščiti slovenske in madžarske manjšine? Ne tako, da bi tistim, ki imajo nekaj več vzeli in dali onim, ki imajo manj, ampak da bi intenzivneje podprli šibkejšo manjšino. V mislih imam Slovence na Madžarskem, čeprav ne trdim, da so vse zadeve med prekmurskimi Madžari ustrezno urejene.

»Načelno sem pristaš neposrednega reševanja problematike v tem smislu, da se izoblikuje tak kontekst reševanja v okviru določene skupnosti. Tako med Porabskimi Slovenci

v okviru Železne županije in madžarske države.

Kar se tiče reciprocitete, ko se vnašajo v javnost netočne informacije, denimo, da je madžarska skupnost deležna 15 milijonov evrov letne dotacije, z druge strani pa je pri Porabskih Slovencih ta znesek pod enim milijonom evrov, teh primerjav ne podpiram. Izračunali smo točen znesek, ki ga Slovenija namenja madžarski skupnosti. Pokazalo se je, da je od 15 milijonov evrov namenjenih izrecno za madžarsko skupnost le nekaj več kot 3 milijone evrov. Vse ostalo so naložbe v infrastrukturo in druge zadeve, ki so pomembne za celotno območje, zato ne moremo govoriti o denarju, namenjenem zgolj za madžarsko skupnost.

Kar zadeva finančno podhranjenost Porabskih Slovencev, o tem ni dvoma. Prvi sem pozval pristojne madžarske oblasti, da storijo vse, kar je v njihovi moči, in to je več, kot so doslej naredili za Porabske Slovence. Ugotavljam ugodne odmeve, denimo vprašanje muzejske dejavnosti, ki še ni idealno rešeno, je pa boljše, kot je kazalo pred dvema mesecema. Rešu-

jejo tudi vprašanje infrastrukture (kjer je sogovornik mislil na posodobitev ceste med Gornjim Senikom in Verico, kar so konkretnije povedali tudi ob obisku državnozborske komisije v Budimpešti). Strinjam se, da mora biti šibkejša skupnost deležna izdatnejše pomoči.«

• 15. marec je madžarski državni praznik. V spomin na dogodke v letih 1848-1849, za katere velja ocena, da sodijo med pomembne, če ne celo najpomembnejše v madžarski zgodovini. Kaj pomenijo prekmurskim Madžarom v letu 2009?

»Vprašanje je v mnogočem večplastno. Predvsem zato, ker precej ambiciozni načrti, ki smo jih zastavili pred nekaj meseci in se nanašajo na nadgradnjo sedanje manjšinske zakonodaje, v neki meri postajajo v sedanjih okoliščinah težko uresničljivi. 15. marec s tega vidika vidim kot izziv, kako v spremenjenih gospodarskih okoliščinah pristopiti k temu, da zagotovimo obstoj narodne skupnosti, posebej jezika in kulture, tudi v naslednjih desetletjih. Naloga vsekakor ni lahka. Podobno kot leta 1848 tudi sedanjí čas postavlja zelo pomembno nalogo, kako v naši miselnosti spremeniti bistvo človeka. Kateri motiv je tisti, ki lahko v času globalizacije in gospodarske krize prepriča Madžara v Prekmurju ali Porabskega Slovenca, da je pomembno in koristno negovati lastno kulturo in jezik, tu so potrebne miselne spremembe. Naša velika naloga je, da prepričamo ljudi v drugačno miselnost, v miselnost, ki je materialno nekoliko skromnejša, kot je bila v preteklosti, je pa duševno in intelektualno bogatejša. Če uspemo ta načela vključiti v šolske in kulturne programe, v informiranje in nemara celo v gospodarstvo, potem bomo dosegli cilje.«

Ernest Ružič

Hristos se rodi! Vaistinu se rodi!

V naši novinaj leko dosta šete o tom, kak so živeli, kakše šege majo pa ka gnesnaden delajo Slovenci na Vogrskom. V rosagi pa geste dvanajset drugi manjšin, štere so fejš ovaške od nas, majo ovaške šege, zgodovino, vōro pa gezik. V vsikšoj nauvoj številki Vam zatau na kratki nupokažemo edno od tej manjšin.

»Kristuš se je naraudo! Rejsan se je naraudo!« - se cejli keden, od božiča do nauvoga leta poklanjajo Srbi. Iстина, ka majo v ovaškom cajti svetek kak mi. V njinom pravoslavnom kalendari je vsikši svetek 13

skom v Budimpešti pa okaulici, v županijaj Baranya, Csongrád, Bács-Kiskun pa največ v Békés. Samo edna vesnica geste, Lórév, gde je več kak polonje lüstva Srbov. V Vogrsko kralstvo je več Srbov prišlo

Glavni trg varaša Szentendre

dni kisnej, božič na priliko svetijo 7. januara. Inda so se že šest kednauv pred svetkom začnili postiti, gda je nej samo mesau, liki mlejko pa djajc tō nej bilau slobaudno gesti. Na srejdj posta, na den svete Barbare, posejajo v talejr pšenico, štera rasté do božiča, gda v talejr radečo svejčo postavijo. Dva kedna pred božičom drži jo den mater, en keden prva pa den očov. Stariške dobijo sad, oreje ali peneze, mlajši majo šegau starišom zvezati pa razvezati noge. En den pred božičom je »tucindan«, gda se niške ne smej koriti, ka bi se te cejlo leto svajjvali. Vsikša srbska držina má domanjoga svetnika, šteroga vsikši sin erba od svojoga očo. Gnauk na leto svetijo den svetnika, prižgejo svejčo, duhovnik blagoslavla s posvečenov vodauv. Svetniki vrtanek tō spečejo. Na Ivanovo pletejo venec, šteroga obesijo vanej na stejno rama. Srbi živejo na gnešnjom Vogr-

oprvin v cajti krala Matjaža, pred petstau lejtami, gda so prišli v vesnico Ráckeve na Csepelskom otoki (sziget). Nauve domauve so si najšli v dosta drugi vogrski varašaj tō, šteri so eške dugo meli tau z imenom »Rački« ali srbski varaš. Bejžali so pred Törkami, šteri so njino domovino, Srbijo sploy prejkvzeli. Srbski sodacke so služili v törskoj pa vogrskoj vojski tō, na priliko v Komáromi, štera je edina srbska skupina, ki je nikdar nej pod Törki bila. Dosta srbski sodakov je Vaugrom pomagalo pri Mohači prauti Törkom. Najbole eričen srbski varaš na Vogrskom je Szentendre

Ikone v srbski cerkvi v Grábóci

ali Sentandrija, šteri je pri Donavi blūzi Pešta. Gda se je avstrijskim sodakom nej prišikalo oslobauditi Beograd, je leta 1690 pečki patriarka Arsenije Čarnojević vodo stau gezero lūdi na Vogrsko. Prihajali so z več srbski krajina, gezero srbski držin je pribeljalo v Szentendre. Mala vesnica pri varaši z imenom »Izbég«, znamenūje, ka so Srbi tá »izbejžali«. V varaši so s tramov zozidali cerkev, v štero so djali čonte svojoga kneza (fejdedem), šteroga so bujli na Kosovom pauli. Té so štirideset dni pejški nosili baratke iz Srbije. V Szentendre so se začnili Srbi z grauzdjom spravlati, njino vino je bilau daleč erično. Tržnica varaša je ranč tak vōvidla kak kakši balkanski srbski plac. V 18. stoletji je v Szentendre cvela kultura pa gospodarstvo s pomočjauv srbski bautošov pa majstrov. Pred stau lejtami je Szentendre emo pet gezero lūdi, gnesma dvajsti gezero. V malom varaši je središče Budimske srbske pravoslavne pūšpekije že več kak tristau lejt. Inda

drūstvo. V varaši je te dosta Srbov živelo, bautoške, majstri, fiškališke, šteri so vkūper držali pa eške peneze tō meli. Več fēle novin pa kalendarov so vōdávali, na priliko Letopis Matice srbske, šteroga eške gnes štampajo, pa je s svojimi 170 lejtami najstarejša revija (folyóirat) v Evropi. V tom cajti je samo trikrat nej vōprišla, med revolucijo v 1848-49, pa med prvov pa drūgov bojnov. V 19. stoletji je slovaški Ján Kollár tak brodo, ka vsikši slovanski človek vkūpnomi slovanskomi narodi cūjsliši. Zavolo toga so v ništerni srbski novinaj dosta pisanj v originalnom češkom ali polskom geziki dojdali, ka prej tau vsikši vōnavčeni Srb razmej. Najbole eričen srbski pesnik je biu Mihailo Vitkovič, šteri je srbski pa vogrski tō piso, zavolo toga ga majo ranč tak za vogrskoga pisatela. Dosta je pomago Kazinczyni, gda so obnavlali vogrski gezik. Oprvin je na vogrski dojobračo srbske ljudske pesmi, na

darūje štirinajset duhovnikov. Törki so Srbijo do 19. stoletja prejkmeli, zavolo toga so leko Srbi svoje organizacije pa centre kulture napravili samo zvūn stare domovine. Prve srbske knige so v Pešti vōprišle leta 1770, če rejsan eške nej s ciriličnimi literami. Leta 1826 so v Pešti ustanovili takzvano Srbsko Matico, štero je bilau srbsko literarno pa čednjaško

srbski je oprvin dojobrno dela vogrski pesnikov pa pisatelov. Po prvoj bojni se je tresti gezero Srbov v Jugoslavijo prejkspakivalo. Leta 1946 so v Budimpešti začnili vōdavati Naše Novine (kisnejše Narodne Novine), štere so bile novine za domanje Srbe, Rovate pa Slovence. Vkūpna organizacija trej narodov je bila Demokratska zveza južnih Slo-

vanov, štera je funkcionerala do konca socializma. V Szentendre so leta 1974 napravili Ansambel Vujičić, šteri je daubo ime po zbiralci srbske muzike Tihomiri Vujičići. Skupina je erična po cejlom svejti, igrajo južnoslovansko folklorno glasbo. Najbole poznani srbski goslar na Vogrskom je Zoran Stevanović, šteromi reči za pesmi piše brat Dušan. Po statistiki iz leta 2001 žive na Vogrskom kauli štiri gezero Srbov. Njine organizacije računajo, ka je kauli 8-9000 geste. Srbsko šaulo majo v Budimpešti, dvojezično šaulo v Battonyi. V Budimpešti se vči 230 mlajšov na Srbskoj osnovnoj šauli pa gimnaziji. Majo svojo profesionalno srbsko gledališče tō. Najbole krepke skupine Srbov so več stau lejt živele po vogrski varašaj pa ostale do gnes, te majo med manjšinami na Vogrskom skoro najbole močno gezikovno in kulturno identiteto.

Srbski folklorni Ansambel Vujičić

drūstvo. V varaši je te dosta Srbov živelo, bautoške, majstri, fiškališke, šteri so vkūper držali pa eške peneze tō meli. Več fēle novin pa kalendarov so vōdávali, na priliko Letopis Matice srbske, šteroga eške gnes štampajo, pa je s svojimi 170 lejtami najstarejša revija (folyóirat) v Evropi. V tom cajti je samo trikrat nej vōprišla, med revolucijo v 1848-49, pa med prvov pa drūgov bojnov. V 19. stoletji je slovaški Ján Kollár tak brodo, ka vsikši slovanski človek vkūpnomi slovanskomi narodi cūjsliši. Zavolo toga so v ništerni srbski novinaj dosta pisanj v originalnom češkom ali polskom geziki dojdali, ka prej tau vsikši vōnavčeni Srb razmej. Najbole eričen srbski pesnik je biu Mihailo Vitkovič, šteri je srbski pa vogrski tō piso, zavolo toga ga majo ranč tak za vogrskoga pisatela. Dosta je pomago Kazinczyni, gda so obnavlali vogrski gezik. Oprvin je na vogrski dojobračo srbske ljudske pesmi, na

vanov, štera je funkcionerala do konca socializma.

V Szentendre so leta 1974 napravili Ansambel Vujičić, šteri je daubo ime po zbiralci srbske muzike Tihomiri Vujičići. Skupina je erična po cejlom svejti, igrajo južnoslovansko folklorno glasbo. Najbole poznani srbski goslar na Vogrskom je Zoran Stevanović, šteromi reči za pesmi piše brat Dušan.

Po statistiki iz leta 2001 žive na Vogrskom kauli štiri gezero Srbov. Njine organizacije računajo, ka je kauli 8-9000 geste. Srbsko šaulo majo v Budimpešti, dvojezično šaulo v Battonyi. V Budimpešti se vči 230 mlajšov na Srbskoj osnovnoj šauli pa gimnaziji. Majo svojo profesionalno srbsko gledališče tō.

Najbole krepke skupine Srbov so več stau lejt živele po vogrski varašaj pa ostale do gnes, te majo med manjšinami na Vogrskom skoro najbole močno gezikovno in kulturno identiteto.

OD SLOVENIJE...

Premier Borut Pahor obiskal Nemčijo

Premier Borut Pahor se je mudil na uradnem obisku v Nemčiji, kjer se je srečal s kanclerko Angelo Merkel. Po srečanju v Berlinu je izrazil upanje, da bo mogoče slovensko-hrvaški spor o meji rešiti z mediacijo. Kanclerka pa je dejala, je težavo treba rešiti. »Prej bo to, bolje bo,« je dodala. Sicer pa je bila osrednja tema pogovora krepitev gospodarskega sodelovanja. Sogovornika sta izmenjala stališča glede zmanjševanja negativnih učinkov gospodarske in finančne krize ter se strinjala o nujnosti usklajenega delovanja držav članic EU. Slovensko gospodarstvo je močno odvisno od nemškega, saj je ta država za Slovenijo najpomembnejši izvozno-uvozni trg, blagovna menjava z Nemčijo, ki se sooča z najhujšo gospodarsko krizo po drugi svetovni vojni, pa predstavlja več kot petino vse slovenske blagovne menjave s tujino. Pahorja sta v Berlinu spremljala ministra za finance ter za evropske zadeve in razvoj, Franc Križanič in Mitja Gaspari, premier pa se je srečal tudi z nemškim zunanjim ministrom Frankom-Walterjem Steinmeierjem in s predsednikom parlamenta Norbertom Lammertom ter z nemškimi gospodarstveniki.

Interpelacija zoper ministrstvo Kresalovo

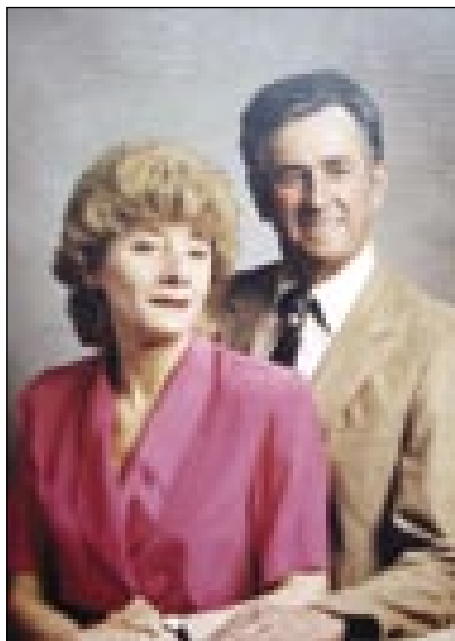
Ministrstvo za notranje zadeve je začelo izdajati dopolnilne odločbe okoli 25.000 posameznikom, ki jih je država zaradi neurejenega statusa izbrisala iz registra prebivalstva s stalnim prebivališčem. Kot je povedala ministrica za notranje zadeve Katarina Kresal, bo ministrstvo neposredno na podlagi ustavne odločbe predvidoma v največ treh mesecih izdalo okoli 3000 dopolnilnih odločb, in sicer vsem tistim, ki so si »v vmesnem času že uredili status v Sloveniji«, naslednji korak pa bo zakon, »ki bo uredil pogoje in pridobivanje statusa za vse tiste izbrisane, ki ne živijo v Sloveniji ali pa v Sloveniji živijo, nimajo pa urejenega statusa«. Napoved ministrstva je vzbudila oster odziv v opoziciji. Najbolj ostro so se odzvali v SDS in zoper Kresalovo v državnem zboru vložili interpelacijo ter ustavni zakon, po katerem bi določili individualno obravnavo in onemogočili odškodnine.

Držinske štorije (10)

Vsaka držina ma svojo štorijo, svojo pripovedj, stero največkrat poznajo samo členi držine pa kakšni sausedge, dapa vse oni to nej. Spomini segajo nazaj največkrat do stari starišov, če so stariške kaj pripovedjali o njij, na življenje stari starišov pa starišov se pa tisti, steri te zgodbe pripovedjajo, sami to spominajo. Ema Sukič je zdaj v Sakalauw-caj gorziskala Elzo Kondor (Makoš), po domanje Petjino Bōško, stero je življenjska paut iz male vesi odpelala v velki varaš v Meriki pa nazaj.

Po žalosti pride sreča?

»S prvim možaum sva 28 lejt vkūpživela. Vsigdar sva tak mislila, ka gda se malo vkūpobereva, mlajši zrastejo, te de nama že baukse šlau. Trdjé so se že oženili, svoje držine meli, dva – najmenj-

Najmlajša sestra, stera žive v Kanadi, z možaum

ši sin pa hči – sta pa ešče z nama bila. Tau bi si nigdar nej mislila, ka moža tak mlada zgibim, samo 46 lejt sam stara bila, gda sam (u)devica ostala. Cejla žmečava je na moji plečaj bila. Ešče sreča, ka so stariške betežnoga brata dali v daum, gde so takšne nesrečne lidi opravla-li. Oče so 1978. leta mrli, moj mauž je to samo 4 leta duže živo. Mati so to začnili betežati, njina pamet je več nej tak čista bila, kak bi mogla biti. Dosta nevolé sam mejla z njimi, zatok ka so vsigdar vkraj od rama šli pa smo je vsigdar mogli iskat. Doma z njimi sam nej mogla ostati,

mi je na vōro trbelo delat titi, te sam ešče v kosinoj fabriki delala. Vsigdar sam na straji bila, ka se ma zgoditi doma. Te sam pisala vsikšoj sestri, stere so po svejti živele, naj mi dajo tanače, ka mo z materjov delala, svojoga dela ne morem tak njati, ka te nemo mejla penzije na stara lejta. Te so si one zgučale, pa so tri domau prišle. Gda so vidle, kak so mati, so pravle, naj mater dam v Monoštiri v dom za starejše pa betežne lidi. Tak sam te včinila, dobro mesto so tam meli. Na teden dvakrat sam je poglednila, dja

sam pa mirno leko delat išla, ka sam vejdlja, ka so mati v dobri rokaj. Edno leto so po tistim ešče živeli, mrli so 1986. leta.

Ešče sam nej pripovedjala od moji najmlajši sester, ka sta dvojčici bile. Edna je 56. leta odišla s svojim padašom v Avstrijo, po tistim sta pa šla v Kanado. Tam sta se oženila pa sta si delo ziskala. Tri mlajše sta gorazranila, rama pa vikendico sta si zozidala. Lepau živeta, zdaj sta več to nej mlada, sestra je 70 lejt stara. Mata že vnuke pa pravnuke to. Dja sam go samo trikrat vidla od tistoga mau, ka je 56. leta odišla. Dva-

krat je ona domau prišla na gledanje, gnauk sam pa dja bila pri njej v Kanadi. Druga dvojčica (una je mlajša bila) je pa na Vogrsko išla delat na državno gospodarstvo (állami gazdaság). Tam se je spoznala s svojim možaum. Ona sta to tri mlajše mela. Kakko-li, ka je ona bila najmlajša med nami, ona je najprva s svejta išla, 2006. leta je mrla.

Zdaj pa nazaj k svoji držini. 1986. leta se je moja najmlajša či to oženila. Tak so moji mlajši vsi vred prišli. Te sam se malo pomirila, ka sam v lejtaj po maužovi smrti tak telko skrbi pa žalosti mejla, ka sam mislila, ka tau nemo mogla vōprestat. Dapa Baug velko mauč da človeki, gda je v nevauli. 1986. leta je prišo domau iz Merike eden moški, s sterim sva bila gnako stara, pa

prej bola flajsen bijo kak un. Te se je pa un eden teden za nama to brž oženo. Pa mi je tak pravo: »Dja sam razpitan, ti si (u)devica, zdaj mi več ne vujdeš.« Dja sam na tisto nikši odgovor nej vedla dati. Sama sebi sam si mislila, vej pa v življenji sam dosta dob-

Moj drugi mauž

roga nej mejla. 50 lejt sam stara, ka bi bilau, če bi dja rejsan privolila v tau. Sama svojo kaužo mo nesla na senje. Če de mi dobro šlau, mo srečna, če pa lagvo, nikoga

nemo mogla krivoga držati. Gda je on tana-zaj odišo v Merko, samo telko sam ma pravla: »do božiča dobiš odgovor, ja ali nej.« S tejmi rečami sva se razlaučila augustuša. Mejsecke so leteli eden za drugim, pisma so šle ta pa nazaj. Božič je prišo, moj odgovor je bijo »ja«. Na konci januara sam dja že na fligari sejdlja pa

Te kej je že iz Merike

v šaulo sva to vtjūper ojdlja. Gnauk, gda sva se srečala, mi je pravo, ka je on prej tistoga ipa name sto za ženo vzeti, dapa moj prvi mauž je

sam se pelala v Meriko svoj nauvi žitek iskat. (se nadaljuje)

Zapisala: Ema Sukič

Duplanska oblejtnica v Sombotelu

Ranč pred petimi lejtami je v zidini Visoke šaule v Sombotelu oprvin spejvo ženski pevski zbor, šteroga so napravili iz članic Slovenskoga društva Avgust Pavel. Pet pesmarc je te vodila *Judita Pavel*, hči Avgusta Pavla, štera je ovak leranca spejvanja bila v aktivni lejtaj. Tistoga ipa so voditelji društva brodili, ka bi

skej Subotici. Najraj spejvajo domanje porabske pesmi, depa v repertoari majo naute iz Slovenije pa ništerne rovačke tō. Francek Mukič, šteri od leta 2006 ženske na fudaj tō sprevaja, proba takše pesmi vōodebrati, štere se ne čujejo vsikši den, pa je drūgi zbori tō ne spejvajo. Ništerne slovenske naute je voditel zbora na

nji predsednik samouprave, *dr. Štefan Pinter*. Pravo ji je, ka bi dobro bilau zbrati Slovence v Sombotelu. Te so že znali, ka je s Porabja dosta Slovincov prišlo delat v Somboteu, nej so pa je vse poznali. Na začetki je malo članov bilau, depa vsikšo leto je prišo nekaj nauvi pa s sebov pripele držino pa padaše. Gnes ma društvo več kak sedemdeset članov, ništerni se vozijo več kak stau kilometrov na pri-

gorziskali skoro cejlo matično domovino. Padašivajo se z drūgimi društvi, najduže s Kulturnim društvom Avgust Pavel s Cankove, depa vsikšo leto se srečajo z vogrskim društvom z Goričkoga pa z Andovčani tō. Od leta 2002 majo sombotelski Slovenci svojo cimprano ižo v Škanzeni, gde majo programe vleti. (Brezi penezne pomoči sombotelske Slovenske samouprave, Zveze Slovincov, Urada za Slovence

Sombotelsko društvo (v prvom redej Judita Pavel in Ibolya Dončec)

mogli v Sombotelu edno kulturno skupino tō meti. Za takši pesmarski narod, kak smo Slovenci, se je najbolje prišiko pevski zbor. Gospa Judita so te preštanderali dvej pesmarice Franceka in Dušana Mukiča, pa so s pomočjav nautlinov vōodebrali pesmi za zbor.

Na prvi nastop pred petimi lejtami so se članice pevskoga zbora (zdaj že osem žensk) pa njini nauvi voditel *Francek Mukič* spominali 14. marca pa spejali z gospav Juditov na nekdešnjoj Visokoj šauli, gnes Univerzitetnom središči Savaria na tretjom štauki, v spominskoj sobi Avgusta Pavla. Najlūbše rauže veukoga čednjaka Slovincov na Madžarskom so bile spominčice (nefelejs), zatok je pevski zbor tau ime daubo. Pavel je ranč tak rad poslušō vogrsko nauto »Kék nefelejs«, štero sombotelske pesmarce tō spejvajo s slovenskimi pa madžarskimi rečami.

V preminauči peti lejtaj so sombotelske ženske osemnajstkrat gorstaupile, na Vogrskom, v Sloveniji pa v srb-

vogrsko rejč tō dojobrno.

V skupini spejvajo takše ženske, štere živejo v Sombotelu, narodile pa so se v Porabji. Iz mlašeči lejt so s sebov prinesle lūbezen do spejvanja, tak se spominajo na svoj rojstni kraj. Med pesmarcami pa gestejo dvej takše ženske tō, šteram je slovenski nej materni gezik. Njive so tō trn flajsne, včasi se prva navčijo reči od pesmi kak prave Slovenke. Za peto oblejtnico so članice dobile od sombotelske Slovenske samouprave nauve žute bluže, na šteraj so spominčice vōzošite. Organizacija dá pesmarcam mesto za probo, jim organizira in s penezami pomaga nastope. Zbori dosta pomauči da Zveza Slovincov na Madžarskom tō.

Oblejtnica v Sombotelu je bila duplanska. Slovensko kulturno društvo so ustanovili ranč pred desetimi lejtami, par mejsecov po ustanovitvi manjšinske samouprave v glavnom varaši Železne županije. Te je zdajšnjo predsednico društva, *Ibolya Dončec* na katedri na Visokoj šauli gorzisko nekdeš-

Sombotelske spominčice s Francekom Mukičom

reditve. Med člani so Madžari tō, šteri majo slovensko žlato ali pa je trn briga slovenska kultura. Na svetešnjom občnom zbori je predsednica navzaučim povōdala: »Po deseti lejtaj vidimo, ka je našo delo zatok nej zaman bilau.

Slovenci v Sombotelu smo postali prava držina, v šteroj negujemo svojo materinščino. Gnesden že tisti naši člani tō gučijo slovenski, šteri so se na začetki nej viūpali nūcati svojo materno rejč. Posrečilo se nam je okrečiti narodnostno zavest naši članov, spoznali smo stare porabske šege, navade, navezali smo stike s porabskimi vesnicami.«

Slovensko društvo že deset lejt vkūper dela z manjšinsko samoupravo, organizerali so več kak dvejstau programov. Pri tom največ dela predsednica samouprave in članica društva *Marija Kozar*. Že devet lejt odijo člani na prauško v Slovenijo, v tom cajti so

v sosednjih državah in po svetu v Ljubljani, Javnega sklada za narodne in etnične manjšine v Budimpešti, občine varaša Somboteu, enoga procenta porcov članov pa članarine bi društvo programe nej moglo organizirati.)

Na svetešnjom občnom zbori so si navzauči leko poglednili kratek film o Avgustu Pavli pa njegvo spominsko sobo, večer so s koncertom končale Sombotelske spominčice. Na proslavi so se za pomauč zalilili rektori Univerzitetnoga središča *dr. Kareli Gadányi* ni pa sekretarki Zveze Slovincov *Klari Fodor* za dugoletno pomauč. Mali dar za spomin je daubo *Drago Šiftar*, generalni konzul RS, tō.

Sombotelsko Kulturno društvo Avgusta Pavla je med najbolje aktivnimi slovenskimi organizacijami na Vogrskom. Vkūper drži malo skupino v veukom varaši.

... DO MADŽARSKE

Strožji pogoji za pridobivanje podpore za nego otrok

Vlada je na seji 17. marca sprejela sklep o tem, da se bodo spremenili pogoji za pridobivanje podpore za nego otrok (GYED). Po sedanjih predpisih je bila podpora upravičena vsaka ženska, ki je imela pred porodom 180 dni delovne dobe oziroma urejenega socialnega zavarovanja. Podporo za nego otrok so mame dobivale do dveh let starosti otroka, znašala je 70 odstotkov plače, toda največ 100 tisoč forintov. V tretjem letu (GYES) je maksimalna podpora znašala enotno 28.500 forintov. Po novih predpisih bi bile mamice upravičene do podpore le takrat, če bi pred porodom imele najmanj eno leto (365 dni) delovne dobe. Podporo bi dobivale le toliko časa, koliko delovne dobe so imele. Torej, če je imela ženska pred porodom le leto in pol delovne dobe, je le toliko časa upravičena do podpore ne glede na to, da otrok še ni star dve leti.

Spremembe se obetajo tudi pri otroškem dodatku, do tega bi bile družine upravičene le do petnajstega leta starosti otroka in le v primeru, če je v družini vse v redu. V kolikor bi Zavod za varstvo otrok ugotovil, da družina dodatka ne uporablja v prid otroka, bi dobila taka družina le 50-odstotni otroški dodatek, ostalih 50 odstotkov bi dobila v t. i. naturalijah, recimo bonih za prehranske artikle itd. Po otrokovem 15. letu bi dobivale družine namesto otroškega dodatka t. i. podporo za šolanje, toda le v primeru, da otrok obiskuje šolo. Opozicija se je na načrte vlade odzvala z mnenjem, da bodo nesposobnost vlade spet plačale družine oziroma da bodo predvidene spremembe še več družin odvrnile od načrtovanja več otrok.

Gradilo se bo manj stanovanj

Letos se bo zgradilo le od 20 do 25 tisoč novih stanovanj, so seznanili na tiskovni konferenci Otthon Centruma novinarje. V lanskem letu so predali svojemu namenu 36 tisoč novih stanovanj. Po mnenju strokovnjakov bo leto 2010 še slabše, kajti ponudba na trgu stanovanj se bo še zmanjšala.

-dm-

Starci nam pripovedajo (3)

»Vodau nej trbej šparati, zato ka go je Baug dau«

V prejšnjof številki smo že ram gorzozidali s Kozaulino Mariškov, zdaj pa demo tadale. Že mam strejo višje glave, stene kauli vrat, v kūnji leko kūjemo na špajerti, dapa nika zato ešče fali. Brezi tauga kak človek, tak živali dugo ne morejo biti, pa ešče pop go nūca, gda mlajše krsti. Tau je voda. Do vode pa ovak ne moramo priti, samo tak, če stūdenec skopamo. Gnesden je tau že malo lakejšje, zato ka mam vodovod (vīzvezeték). Prvin, gda ga je ešče nej bilau, te so pri vsakšom rami stūdenec meli, pa tak so do vode prišli. Tak ka zdaj mo te stūdenec kopali.

• *Mariška nēni, kak so začnili stūdenec kopati?*

»Tak so začnili kopati, ka so najprvin vretino iskali. Bijo je za tau eden človek, šteri se je spoj razmo na tau, pa so te najprvin tauga pozvali, naj zišče vretino. Te je v rokej emo edno tašo šibo, pantovec tak na dva rasi, pa te je s tauv odo po dvauri gora pa dola. Kak koli je mrzlo bilau, baus je mogo biti, zato ka ovak je ta šiba nej vōpokazala vodau. Najprvin so skrak pri rami iskali, če so tam nej najšli, te so vsigdar bola dala kraj šli. Tau so zato tak delali, ka je vsakši na tejm bijo, naj stūdenec kak najskrrej baude. Etak njim je nej trbelo daleč odti po vodau. Pri nas je tū zato v dvauri stūdenec.«

• *Najšli so vretino, kak te tadale.*

»Potistim so te vcujstanili kopati. Stūdenec kopati je nevarno delo bilau. Najprvin so gorapostavili nogače pa valem. Na valem so krepke vauže gorazasūkali, na vauže so pa te škaf gorazvezali. S tejm škafom so zemlau vōgonili iz stūdenca, gda so že globše kopali. Dočas ka se je zemla nej rōjšila, dočas so nej vōpatanerivali. Prvin, gda se je ešče naš stūdenec kopo, te so ga ešče s cūglami vōzidali pa so ga nej patanerivali.«

• *Kak se je tau s cūglami vōzidalo?*

»Pri cūgli je tau baja bila, ka samo te se je leko zidalo, gda se je stūdenec že cejlak vōskopo, zato ka od spodkar ta gora so zidali. Če se je zemla rūšila, te se je nej moglo zidati, samo

patanerati. Pri nas so stūdenec devet mejtrov globoko vōskopali, pa te ešče tri mejtrov je zvrtni. Tak ka dvanajset mejtrov globoki je.«

• *Kak tau mislite, ka je zvrtni?*

»Gda so devet mejtrov vōskopali, potistim so vzeli eden velki cvōder pa so tri mejtera dolazvrtali. Leko bi ešče globše tū, dapa nej je trbelo, zato ka so najšli vretino. Tau so zato delali, ka je etak lakejšje bilau. Nej trbelo telko zemle vōkopati, pa so itak leko prišli do vretine.«

• *Mena je malo čūdno, ka je tū v dolej tak globoko trbelo kopati.*

»Sausadje so tak meli stūdenec, ka z rokav leko grabo, pa vōcimprano so ga meli, pri nas pa je vretina devet mejtrov globko bila. Taša je razlika, zato ka vretina tak de kak korenje drejvdjino. Dapa mi se ešče tak nej mam kaj žaurgati, zato ka bijo taši, steri je štiridesetdva mejtrov dolaskopo pa nej bilau vode.«

• *Ka so te delali?*

»Ka bi delali, nazaj so ga zakopali. Nejs dāl valati tistoma, sto njim je s šibov gleda, pa pravo, ka niža rama je vretina. Oni so se čednūvali, pa so prajli, če do oni gnauk kopali, te do na dvorišči kopali, naj pri stombaj bau stūdenec. Štiridesetdva mejtara so kopali, pa so tak mogli njati. Vejš, ka pejnaz je tau bilau, ka so ta petauna nutrazlejvali. Cejlo delo je za nikoj bilau.«

• *Kelko delavcov trbej, gda se stūdenec kopa?*

»Eden kopa, dva, trdje, šteri so

pri valeki pa dva, šteriva tavozita zemlau, pa pataun mejšeta. Tak pet, šest lidi je trbelo, gda so stūdenec kopali.«

• *Kak so pataun lejvali v stūdeneci?*

»Tau so nej nagnauk vlajali, liki od mejtera do mejtera so šli. Meli so taši šablon kak edna bečka, šteri se je na dva tala vzejo. Po falataj so ga z vauži v stūdenec pistili, pa te ga je tam majster vkūppostavo tak nakrauglo. Kauli nje so pataun vlajali, pa dočas je tau tak ostalo, ka je pataun nej poseno. Potejn so ga raznok vzeli pa so šli niže.«

• *Eden den so kelko mejtrov skopali?*

»Tau ti ne vej m prajti, zato ka je zemla nej bila gnaka. Gde je dobro šlau, te so več naprajli, gda je pa trdo bilau pa so s čakanjom (kramp) vōdombali, te so pa menje vōskopali.«

• *Kak je s čakanjom pa z lopatov leko delo, gde je tak vauško mesto bilau?*

»Tak ka so kratki štejo meli v škiri.«

• *Meli ste v vesi, što je stūdenec kopo?*

»Prvin je več bilau, na slejdnje pa že samo Zidara Djauži. Tau je žmetno delo bilau, cejli den si pod zemlauv bijo, v blati, v vudej, pa za volo tauga se je malo lidi podalo zatau.«

• *Kak so svejtili pod zemlauv?*

»Nikak nej, ka so vidli, so vidli, drugo je pa vse napamet šlau, pa itak kak zraven so vōskopali stūdenec. Nej zaman, ka so tau delali, so vsi mojstri bili.«

• *Kak so vpamet vzeli, gda so na vretino prišli?*

»Tau je vpamet vzejo, če je sto ali nej. Bilau je tak, ka je mojster na vretino parlet, pa tak se je voda vlajala, ka si je škir komaj vkūppaubro. Gda so stūdenec kopali, lūstvo je tak čakalo vretino kak Mešiaša. Tau ranč taprajti ne mora, kakšno veseldje je tau bilau, gda se je voda pokazala. Ka misliš, kelko zemle je trbelo

vōzvlačiti, spoj pa te, gda so že trideset pa štirideset mejtrov globoko bili. Te je lūstvo delalo, nej zdaj.«

• *Kakšni so pa tisti stūdeneci bili, šteri so na cejv bili?*

Kozaulina Mariška pred domanjim stūdencom

»Dva fela stūdenca sta bila, eden je na kolau bejo, drugi pa na cejv. Tam, gde je stūdenec nej bejo globoki, pa je voda paulak bila, tam so te leko na cejv naprajli. Eden velki baur so vōpodrli, pa na srejdi, v poduš so ga vōzvrtali.«

• *Kak se je pet, šest mejtrov poduš eden baur leko tak vōzvrt, ka je lūknja ranč na srejdi bila?*

»Zato so tau mojstri delali, oni so tau že znali, kak se tau dela. Telko vejn, ka so z dva kraja vrtali, dapa kak so tau tak vkūpzvrtali, ka so lūknje pasale, tau ne vej m. Gda se je baur vōzvrt, te so ga notra v stūdenec postavili, na srejdi v lūknjo so pa tašo notradjali kak edna šalica, štera na dnij je ledar mejla. Kak je ta šalica gora pa dola ojdla, tak je vodau vlejkla gor. Tau je ranč tak delalo, kak gda s pumpov luft fudiš, samo tū je voda tekla. Istino, gda je sūča bila, te je dostakrat tak bilau, ka mesto vode je luft fudila cejv. Tau je pa zato bilau, ka je voda že niže prišla, kak je cejv duga bila.«

• *Šteri stūdenec je bijo baukši, na cejv ali na kolau?*

»Na cejv je lakejšje bilau, na kolau si pa več vode

leko vōpogno.«

• *Dosta vode ste ponūcali eden den?*

»Pa vejš, ka dosta. Za cejlo maro, svinje, ka smo mi nūcali, ka smo polejvali, tau vse s

tauga stūdenca šlau, pa voda nikdar nej sfalila. Tak bilau, ka smo eden valem niže pistili kanto, dapa voda je vsigdar bila.«

• *Ka tau, ka eden valem niže pistiti?*

»Gda kolau gnauk poženeš pa se vauže na valem zasūčejo, na tau pravimo, ka eden valem. Če se dvajstikrat kolau obrne dočas ka kanta do vode pride, te je tau dvajsti valemov. Tau smo na lanci zamerkan, meli, gda kanta do vode pride.«

• *Dobro vodau ma vaš stūdenec, je za piti?*

»Pa vejš, ka dobra. Paulak smo tū pri pauti pa v leti vejn nega taši den, ka bi nej prišli pa prosili vodau za piti. Prvin, gda so ešče s konji vozili, dostakrat so stanili pri nas konje napajat.«

• *Vi ste nej tak prajli, kak v Sloveniji Gorenjci, šteri so tak skaupi. Oni tašoga reda tau pravijo, ka idte k sausedi, zato ka on baukšo vodau ma.*

»Nej, mi smo njim vsigdar dali. Zato ka tau pravijo, z vodauv nej slobaudno šparati, zato, ka go je Baug dau.«

Karel Holec

Na starom oreji si je mlada sraka v luknji napravila gnezdo. Istina, ka je una mlada sraka gé, depa ranč tak vej kradnoti, kak tou delajo velke srake. Ja, kakšna sraka pa bi bila, če bi tou nej vedla delati, ka nej? Že od najbolje mladi noug go zovejo sraka Črnamlaka. Tou pa zato, ka se najraj drži tam pri Črni mlakaj. Kradne, kradne pa vseposedi, samo naj se njoj prilika pokaže. Tak kak tistoga dneva, gda je najšla...

OREJ

Tam na robej gouške raste eden stari orej. Ranč na tistom mesti, kak najraj lejejo srake. Pa vküper z njimi sraka Črnamlaka tō. Srake so najbolje srečne, gda oreji začnejo doj kapati z vej. Te so najbolje srečne. Paškijo se, stera vse več pa več orejov v svoje gnezdo znosi. Tiste, ka največ orejov naberejo, tiste so po tistom najbolje gizdave. Potejm tak srakajo, tak raščijo, ka se čuje vse do Monoštra pa do Sobote. Prva lejta je tou sraka Črnamlaka tō delala. Tou, ka je gor brala oreje pa se paškila z njimi v gnezdo. Za en čas pa njoj je tou više prišlo.

- *Vsikšo leto gnako, vsikšo leto samo ta nebeska sila, vsikšo leto sam ge tista, ka največ orejov v gnezdo znosim*, si je brodila pa si tadale brodila, ka naj naredi, ka de ovak kak vsikšo leto. - *Nemo več skur cejli mejsec orejov brala*, si je eške prajla pa odletejla nikam inan.

Druge srake so sploj nej vpamet vzele, ka go nega. Kak bi go pa vpamet vzele, če pa so tak silne bile z gorbranjem orejov. Depa sraka Črnamlaka je vejdlja, ka nika iške. Vejdlja je, depa neje vejdlja, ka iške. Zato se je zdignila visko na nebo, ka je leko vidla daleč koulivrat.

Lejtala je više eške nej najbolje poznane krajine. Pa je vidla dosta orejov, ka rastejo bole na samouči. Tam so se srake tō šle, stera več orejov gora vzeme. Raščale so eške bole kak srake iz njene doline. Pa je letejla tadale. Nagnouk je nika zaglednola. Neje bila gvūšna, če dobro vidi. Zato se je spistila malo bole niže. Vej je pa dun dobro vidla! Srce njoj je skur vōskoučilo, tak je srečna gratala. Neje vedla, ka je iskala, depa zdaj je vedla, ka je tisto najšla. Srejni male gouške je stau eden trno stari ram. Že se je vküper sünjavu. Pri rami pa je rasto eden orej. Na, vej eške itak raste. Pa je ene srake nej bilou. Bila je tiüča kak vnoči na cintori. Depa tou je eške nej bilou vse. Neje sraka Črnamlaka zatoga volo tak nebesko srečna gratala. Nej, nej, sploj nej! Oreji, ka so ležali na travi kouli drejve, so bili velki kak djajca. Ja, kak djajca velki oreji, nej pa tisti drouvni domanji. Tak včasini je gor pobrala največkoga pa kak strejla odletejla nazaj v domanjo krajino. Od srca rada bi raščala po srakino, depa je nej mogla. Leko bi njoj orej vō s klūna spadno pa bi ga kakša druga sraka dobila. Zato se je zmirila.

- *Vej eške bou čas za gizdavost, vej do že vidle moje*

srakove sestre, stera je gé najbolje prava sraka, si je prajla pa se vsela v svoje gnezdo.

Tam je zdaj začnola tak na glas srakati, ka so tak nagnouk vse druge srake enjale raščati. Samo so se obrnoule prouti njenomi gnejzdi. Vse nagnouk ji je začnole brigati, ka se je zgodilo, ka je gé za nevoule, ka je pa včinila. Pa so brž vse odletele prouti njej. Sedle so se po vsej vej. kaj kouli njenoga gnejzda. Nika je nej prajla, samo je s klūnom zdignila velki orej pa njim ga pokazala. Gda so ga srake vidle, so začnole tak raščati, ka se je čulo od Pešte pa do Lublane. Depa tou je nej bilou gizdavo srakanje. Nej, tou je bilou nevoške-no srakanje. Tak so nevoškene gratale, ka so na mejri njale domanji orej, pa so se začnole zaganjati es pa ta pa iskati, na sterom mesti rastejo tak kusti oreji.

Eške so ga nej najšle. Zato spod njihovoga domanjoga oreja vsigdar dosta orejov ostane. Sploj je več ne berejo. Iškejo pa iškejo kuste oreje, sraka Črnamlaka pa njim neške povedati, na sterom mesti rastejo. Tak je samo una leko gizdava zavolo kustoga oreja.

Miki Roš

Pismo iz Sobote

Pripovejst

Lüblene moje, dragi moji, vörvlem, ka ste vredni, zdravi pa dobri v vaši srcaj. Tou pa zato, ka sam ge nej takši, kak vam želej, naj ste gé. Tou pa zato, ka je nej vredni. Nika je nej vredni! Kak prvo, néde mi delo. Nikak nika čednoga si ne morem zbroditi, ka naj delam, ka naj delam, ka de vredni. V službi se korimo pa li samo korimo pa ne vejmo, kak naj dobro pa vredni delamo. Ja, recesija pa kriza se je potegnola v naša tejlja pa glave tō. Ranč več niške nema vole v krčmej gučati od te krize. Vej je pa nej samo tou! Nikše vole nega več, naj se kaj vōmini. Nikše vole nega, naj se kaj kama tadale gene. Tak sam ge tō nut spadno v tou gousto župo, v steroj človek ne more plavati pa se njemi samo na noge pa roke keli.

Doma je ranč tak.

MLAJŠI
Mlajši se neškejo včiti, žena s a m o n i k a

vuja, moja tašča Regina, trno čedna ženska, pa se ranč več nika ne zglaši. Pa naj zdaj ge nika pišem v tejm Pismi iz Sobote! Kak naj kaj čednoga sploj pišem!? Kak naj volo mam!? Stoj mi sploj leko pomore? Ge sam pa vam škeu takšno lepo pripovejst napisati. Pripovejdo bi vam od ednoga pojba, kak je trno vrli biu pa je emo edno deklino najbolje rad na svejti. Vej je una njega tō rada mejla. Depa drugi moški so se njoj tō vidli. Zatoga volo je biu pojep, ka jo je tak rad emo, trno žalosten. Tadale bi vam pripovejdo od toga, ka go je eške tadale rad emo, kakoli je una delala.

- *Vej z lejtami gora pride, ka je gé prava lübezen*, se je zgucavo sam s seuv.

Lejta pa so šla tadale, tak kak naša Raba tadale teče. Že bi leko zdavnik bila mouž pa žena. Depa neje časa bilou za tou. Kakši den ali dva sta vküper bila pa je una znouva kama odišla.

Je odišla, ka je leko znouva k njemi nazaj prišla. Pa bi vam leko tadale pripovejdo, kak je pojba, zdaj že možakara tou bolelo. Bolelo, kak pekel! Pa bi tou šlou tadale, če bi una nej betežna gratala. Trno betežna je gratala. Mejsec, dva, tri mejsece, pou leta je bila v posteli. Njeni pa njoj je dvoro, je emo skrb za njou, samo naj nazaj zdrava grata, samo naj de mejla nazaj rdeča lica, znouva veseli glas. Človekova natura pa je trno čüdna gé. Pojep, zdaj že možakar, je veseli biu, ka je zavolo betegu zdaj dun samo pri njemi bila. Po drugoj strani pa ga je vmarjala žalost zavolo njenoga betegu. Ja, od toga bi vam tō leko pripovejdo. Pa bi vam tadale vōovado, kak se je vse vküper zgotouvalo. Če bi emo volo, bi zvedli, ka je po dugi, dugi mejsecaj zdrava gratala. Nej vcejlak, kak je bila prva, depa dun je leko znouva ojdla, delala pa se smedjala. Nej, kak pred betegom, depa dun.

Pa je več nej odišla od svojga lüboga. V betegi je spoznala, sto jo rejsan rad ma, sto je tisti, ka njoj je pomago. Zdaj je rejsan samo njegva bila. Depa človekova natura je rejsan čüdna. Pomalek je njegva lübezen začnola vgašuvati. Gda je gratala vcejlak njegova, gda se je več nej mogo vsikši den trgati za njeno lübezen, je njegva lübezen bila vse bole tenka, vse bole blejda. Pa bi tadale od mene zvedli tou tō, kak ga eden den samo nej bilou domou. Za tri dni je prišo na dveri. Trno ga je bila vesela, zvün toga pa je vejdlja, ka je biu pri ednoj drugoj. Tak je pomalek šlou tadale. Vse menje je biu pri njoj, vse več so ga začnole migati druge ženske. Pomalek je do svoje indašnje velke lübezni nej čüto nika več. Una, una pa ga je mejla vse bole rada, vse bole ga je škejla samo za sebe. Depa tou je več nej bilou mogouče. Zato si je želejla, naj on tō betežen grata, kak je una bila. Po

tistom bi njemi pokazala, kak ga rada ma. Skrb bi mejla zanga, bi njemi dvorila pa vračila. Depa un je biu zdrav kak gedro. Tak zdrav, ka ga ednoga dneva sploj več nej bilou domou. Una pa ga je čakala, čakala pa se nej včakala, ka pride nazaj. Lejta pa so tekla tadale, kak tadale teče naša Raba.

Rejsan, ne morem pa ne morem vam napisati, ka je svoj žitek skončala na eden trno lejpi sprtoletjen den. Najšli so jo v Rabi, ka je tekla tak, kak tečejo naša lejta. Od njega pa je niške več nigdar nika nej zvedo. Pravijo, ka živé nin daleč s trno mlado ženo. Nema go rad, depa lepou njemi je z njou. Gda mo boukše volé, vam mo pripovejdo tou pripovejst. Do tistoga dneva pa mi bojte zdravi, lejpi pa radi, radi se mejte.

Miki Roš

KAUT

